

УДК 378.09:004

ЕКСПЕРИМЕНТАЛЬНА ПЕРЕВІРКА ЕФЕКТИВНОСТІ МЕТОДИКИ НАВЧАННЯ МАЙБУТНІХ ЕКОНОМІСТІВ ПРОФЕСІЙНО ОРІЄНТОВАНОГО МОНОЛОГІЧНОГО МОВЛЕННЯ З ВИКОРИСТАННЯМ ІНФОРМАЦІЙНИХ ТЕХНОЛОГІЙ

Н.К. Лямзіна (Львів)

В статті описано результати перевірки ефективності розробленої методики навчання майбутніх економістів англomовного професійно орієнтованого монологічного мовлення із використанням Інтернет технології веб-квест. Автор також визначає доцільність та ефективність застосування розроблених комплексів вправ, що інтегровані до етапів веб-квесту за допомогою ресурсу «мовна майстерня».

Ключові слова: веб-квест, експериментальне навчання, комп'ютерна презентація, усний виступ.

Лямзіна Н.К. Экспериментальная проверка эффективности методики обучения будущих экономистов профессионально-ориентированной монологической речи с использованием информационных технологий. В статье описаны результаты проверки эффективности разработанной методики обучения будущих экономистов англоязычной профессионально-ориентированной монологической речи с использованием Интернет технологии веб-квест. Автор также определяет целесообразность и эффективность применения разработанных комплексов упражнений, интегрированных в этапы веб-квеста с помощью ресурса «языковая мастерская».

Ключевые слова: веб-квест, компьютерная презентация, устное выступление, экспериментальное обучение.

Lyamzina N.K. The results of the experiment intended to verify the efficacy of using Information technology as a means to develop prospective economists' skills in making oral professional talks in English. The paper presents the results of the experiment intended to verify the efficacy of using WebQuest as a means to develop prospective economists' skills in making oral professional talks in English. The author also investigates the feasibility of exercises which make up "language workshop" resource integrated into the WebQuests steps.

Keywords: experimental training, oral presentation, WebQuest.

У сучасному інформатизованому світі все більшої популярності набувають технології вивчення іноземних мов (ІМ) з використанням можливостей мережі Інтернет. Набуття майбутніми фахівцями високого рівня електронної грамотності розглядається як конче актуальне, особливо у контексті інтегрованого оволодіння професійною компетентністю та професійно орієнтованою ІМ. Саме тому методистами підтримане та розвивається використання у навчанні ІМ фахового спрямування інформаційних технологій, однією з яких є веб-проект або веб-квест (ВК).

Як показав аналіз робіт з проблеми використання ВК, ця технологія може стати ефективним засобом формування професійно орієнтованих іншомовних умінь (Я.С. Биховський, О.В. Волкова, Е.А. Китманова, М.А. Мосіна, С.В. Тітова, П.В. Сисоєв). Користуючись доробком таких вчених, як Т. Конрад (Т. Koenraad), Г. Лаборда (G. Laborda), М. Лусон (M. Luzon), І. Перес Торрес (I. Perez Torres), ми розробили ВК "Joining a Global Company", спрямований на навчання майбутніх економістів професійно орієнтованого англomовного монологічного мовлення (ПОАММ),

а саме такого його різновиду як усний публічний виступ (УПВ) у супроводі комп'ютерної презентації (КП).

Об'єктом дослідження, що представлено у даній статті, є процес навчання майбутніх економістів професійно орієнтованого монологу.

Предметом дослідження є використання технології ВК для навчання студентів-економістів презентувати УПВ за фаховою тематикою у супроводі КП.

Метою цієї публікації є подання результатів експериментальної перевірки розроблених комплексів вправ, що інтегровані до етапів ВК за допомогою ресурсу «мовна майстерня» (термін І. Перес Торрес) [5] та розміщені в мережі Інтернет за адресою <http://zunal.com/webquest.php?w=163423> [1].

Вивчення теоретичних положень та аналіз низки прикладів використання ВК у практиці навчання дозволили нам сформулювати такий варіант робочої *гіпотези*: досягнення високого (за В.П. Беспальком) [2] рівня сформованості у майбутніх фахівців вмінь ПОММ можливо за умови: 1) організації навчання у формі ВК, що передбачає послідовне вирішення студентами пошукових завдань, спрямованих на підготовку УПВ в супроводі КП на основі самостійного опрацювання знайденої у мережі Інтернет необхідної інформації, 2) інтеграції до структури ВК комплексів вправ на розвиток умінь: а) читання презентаційних текстів компаній та фіксації основної інформації, б) створення тез УПВ для розташування на слайдах КП-супроводу, в) підготовки нотаток усного монологічного висловлювання-виступу, г) оформлення усного виступу за правилами ділової презентації.

Розроблена гіпотеза перевірялася нами в ході експериментального навчання 34 студентів навчальних груп 381, 382, 383 третього курсу факультету Міжнародних економічних відносин Львівської комерційної академії, галузь знань 0302 «Міжнародні відносини», напрям підготовки 6.030203 «Міжнародні економічні відносини». Експеримент тривав 18 навчальних тижнів з вересня до грудня 2012 року.

Мета методичного експерименту, що висвітлюється, полягала у перевірці ефективності розроб-

леної методики навчання майбутніх економістів англomовного ПОММ із використанням Інтернет технології – ВК, а саме: у визначенні доцільності та ефективності використання запропонованих типів і видів вправ, що увійшли до комплексів «мовних майстерень» ВК.

За умовами і методикою проведення експерименту був *основним, вертикально-горизонтальним та природнім* [3 с. 26-36]. Експеримент можна вважати *основним*, оскільки він передбачає проведення безпосередньо експериментального навчання на основі сформульованої гіпотези на відміну від діагностуючого та розвідувального експерименту, коли виділяються основні проблеми і формулюються можливі варіанти гіпотези. *Вертикальний характер* був зумовлений тим, що у ході експерименту порівнювалися вміння роботи усний англomовний виступ-монолог у супроводі КП до експериментального навчання і після нього. *Горизонтальний* характер експерименту полягав у порівнянні ефективності двох варіантів методики, А і Б, які відрізнялись ступенем розгорнутості вербальних опор або нотаток, на які спиралась студенти під час УПВ у супроводі КП (див. далі). *Природність* експерименту полягала у тому, що експериментальне навчання проводилося як інтегроване в загальний навчальний процес у межах часу, визначеному навчальним планом, а учасниками експерименту були студенти навчальних груп, без спеціального відбору.

До *неварійованих умов* експерименту ми віднесли: 1) кількість груп – 3; 2) кількість студентів в групах (ЕГ1 – 10 студентів, ЕГ2 – 12 студентів, ЕГ3 – 12 студентів); 3) відібраний навчальний матеріал й розроблені комплекси вправ згідно з методикою нашого дослідження, організовані у форматі ВК; 4) критерії оцінювання рівня володіння монологічним мовленням у супроводі КП; 5) загальну кількість годин, відведених на експериментальне навчання; 6) експериментатора.

Варійованою умовою експерименту була ступінь повноти вербальних опор або нотаток, використаних студентами під час тренування та власне продукування професійно орієнтованого

монологічного висловлювання – УПВ у супроводі КП. Згідно з *Варіантом А*, готуючись до УПВ, студенти створювали досить повні нотатки – витяги з повного тексту, на які й спиралися під час УПВ у супроводі КП. Згідно з *Варіантом Б* сту-

денти створювали і використовували стислі нотатки у вигляді тез тексту УПВ та мовленнєвих формул і кліше, що оформлюють ділову презентацію. Структуру методичного експерименту представлено у Таблиці 1.

Таблиця 1.

Структура методичного експерименту

Етап	Час проведення	Кількість учасників	Кількість годин		
			аудит. робота	самост. робота	загалом
Передекспериментальний зріз	10.09. –	ЕГ1 (10)	3	2	5
	14.09.2012	ЕГ2 (12)	3	2	5
		ЕГ3 (12)	3	2	5
Експериментальне навчання	17.09. –	ЕГ1 (10)	16	38	54
	14.12.2012	ЕГ2 (12)	16	38	54
		ЕГ3 (12)	16	38	54
Післяекспериментальний зріз	17.12. –	ЕГ1 (10)	4	–	4
	21.12.2012	ЕГ2 (12)	4	–	4
		ЕГ3 (12)	4	–	4

Визначаючи критерії оцінювання ПОАММ майбутніх економістів, ми враховували критерії оцінювання монологічного мовлення загалом та таких його видів як професійно орієнтований монолог і монолог-ділова презентація, запропоновані, зокрема, Ю.С. Авсюкевич, Л.В. Бондар, С.Е. Кіржнер, О.Ю. Поповою, І.А. Федоровою. Аналіз сучасних досліджень довів, що критеріїв оцінювання усного професійно орієнтованого монологу визначено чимало, проте не запропоновано критеріїв оцінювання вербального та невербального змісту слайдів КП, що супроводжує УПВ. Спираючись на критерії оцінювання, запропоновані зазначеними науковцями та враховуючи шкалу оцінювання, представлену в секції «Оцінка» нашого ВК, ми розробили критерії оцінювання ПОАММ, а саме УПВ у супроводі КП. Нами запропоновано одинадцять критеріїв, які розбиті на три групи – дві групи основних та одну групу додаткових (див. табл. 2.)

Для визначення початкового рівня сформованості умінь створювати усний монолог-виступ у супроводі КП ми провели *передекспериментальний зріз*, в якому взяли участь учасники трьох

експериментальних груп. Завдання передекспериментального зрізу було сформульоване подібно до центрального завдання розробленого нами ВК “Joining a Global Company”, перевірку виконання якого вважаємо власне післяекспериментальним зрізом. Подібно до завдання ВК, завдання передекспериментального зрізу було автентичним, комунікативно вмотивованим та спрямованим на перевірку умінь підготовленого монологу-виступу у супроводі КП, відображало вікові інтереси і потреби студентів, містило посилання на веб-ресурси, попередньо відібрані викладачем.

Висловлювання учасників експерименту було записано на цифровий носій та проаналізовано відповідно до критеріїв кожної з трьох груп із виставленням відповідної кількості балів за кожним критерієм, після чого визначалася загальна кількість балів, набраних кожним студентом, та обчислювався коефіцієнт навченості за В.П. Беспальком [2]. Дані, отримані за результатами передекспериментального зрізу, засвідчили невисокий рівень сформованості умінь ПОАММ. Він не досягав мінімально задовільного рівня навченості 0,7

Таблиця 2.

Критерії оцінки усного виступу-монологу у супроводі комп'ютерної презентації

Кількість балів	Критерії
	<i>Комплексні критерії (основні)</i>
0-1-2	Відповідність змісту УПВ завданню ВК
1-2-3	Структурованість УПВ (наявність усіх компонентів інформативної ділової презентації) та її відповідність слайдовому супроводу
1-2-3	Логіка та зв'язність викладу змісту, передбаченого завданням ВК, в УПВ та КП
1-2-3	Лексико-граматична та стилістична правильність текстів УПВ та КП
0-1-2	Дотримання вимог тривалості (в хвиликах) та обсягу (у слайдах) підготовленого УПВ у супроводі КП
<i>Максимальна кількість балів – 13</i>	
	<i>Критерії оцінки власне усного виступу (основні)</i>
1-2-3	Фонетична якість виголошення УПВ (чітка і нормативна вимова, вірний наголос, доречні паузи, голосність)
1-2-3	Психологічна якість виголошення УПВ (впевненість мовця, контакт з партнером під час УПВ, контакт з аудиторією)
0-1-2	Оптимальне звернення до нотаток під час виголошення УПВ (вільне мовлення повинне переважати читання)
<i>Максимальна кількість балів – 8</i>	
	<i>Критерії оцінки слайдового супроводу (КП) (додаткові)</i>
1-2-3	Функціональність і оптимальна кількість слайдів КП
1-2-3	Якість оформлення текстових слайдів (тезове оформлення, оптимальне представлення тексту на слайді, читабельність слайдів)
1-2-3	Якість технічного оформлення слайдів КП (оптимальне застосування шрифтів, кольорів, їхньої кількості, малюнків тощо).
<i>Максимальна кількість балів – 9</i>	
Максимальна кількість балів – 30 балів	

за В.П. Безпальком і складав відповідно 0,61 в ЕГ1, 0,62 в ЕГ2 та 0,62 в ЕГ3. Таким чином, очевидно є необхідність виконання студентами спеціальних комплексів вправ для досягнення ними належного рівня навченості у ПОАММ.

Експериментальне навчання було організоване у межах навчальної дисципліни “Англійська мова професійного спрямування” в контексті кредитно-модульної системи навчання, тривало 18 тижнів (1 семестр) та охоплювало 20 годин практичних занять і 40 годин самостійної позааудиторної роботи (разом 60 години) у кожній з трьох експериментальних груп. Протягом цього часу студенти працювали над виконанням такого центрального дослідницького завдання:

Competitors for vacancies are to demonstrate the required skills by making an oral talk presenting one of the global companies which operate in Ukraine. The talk should be a combination of significant content, attractive format and good delivery in English.

To accomplish this task you will:

- *choose a reliable partner*
- *choose a global company by searching the Internet and gather information about it*
- *prepare an oral talk and its PowerPoint version*
- *deliver an oral talk before company's board of executives*

Length of oral talk: 8 minutes (4 minutes per partner)

Manner of delivery: reading from paper or slides not advisable

PowerPoint presentation: max. 20 slides, max. 30 words per slide

Your work and your talk will be evaluated against a set of criteria (see Evaluation). The successful team will fill the vacancies!

Останні 4 години експериментального навчання згідно з планом проведення експерименту були відведені на *післяекспериментальний зріз*. Цей зріз проводився як презентація студентами кінцевого продукту ВК, а саме усних професійно орієн-

тованих монологів-виступів у супроводі слайдів КП. Кожний з двох партнерів по проектній групі презентував свою частину УПВ у супроводі відповідних слайдів КП. Виступи студентів було обговорено всіма членами навчальної групи безпосередньо після їх завершення та оцінено у відповідності до шкали оцінювання, представленої в секції «Оцінка» ВК. Виступи було записано на цифровій носії та проаналізовано експериментатором на основі розглянутих вище груп критеріїв. Результати перед- та післяекспериментального зрізів представлено у таблиці 3.

Таблиця 3

Середні показники рівня сформованості вмінь професійно орієнтованого монологічного мовлення по групах (перед- та післяекспериментальний зріз)

Індекс групи		Бали, отримані за групами критеріїв			Бали, отримані за всіма критеріями	
		I група критеріїв (основні)	II група критеріїв (основні)	III група критеріїв (додаткові)	Середній бал	Середній коефіцієнт навченості
ЕГ1	передекс. зріз	8,2	4,7	5,4	18,3	0,61
	післяексп. зріз	10,3	6,2	7,8	24,3	0,81
ЕГ2	передекс. зріз	8,6	4,7	5,2	18,5	0,61
	післяексп. зріз	11	6,1	7,3	24,4	0,81
ЕГ3	передекс. зріз	8,5	4,7	5,4	18,6	0,62
	післяексп. зріз	11,2	6,7	7,9	25,8	0,86
Максимальні показники		13	8	9	30	1

Порівняння середніх показників перед- і післяекспериментальних зрізів дозволяє стверджувати, що застосування розробленої системи вправ з навчання ПОАММ в усіх експериментальних групах призвело до приросту рівня вмінь студентів за всіма групами критеріїв. Перш за все, слід відзначити, що усі учасники ЕГ1, ЕГ2 та ЕГ3 досягли мінімально необхідного рівня розвиненості умінь – 0,7. По-друге, значно підвищилися показники по всіх уміннях презентації УПВ у супроводі КП, які ми ставили за мету розвивати під час експериментального навчання: в ЕГ1 із 0,61 до 0,81 (в 1,3 рази), в ЕГ2 з 0,61 до 0,81 (в 1,3 рази), в ЕГ3 з 0,62 до 0,86 (в 1,38 разів). Середній коефіцієнт навченості, об-

числений за трьома групами критеріїв, досягнув 0,81 в ЕГ1 і ЕГ2 та 0,86 в ЕГ3.

Аналізуючи результати післяекспериментального зрізу, ми мали можливість пересвідчитися в тому, що в усіх студентів відбувся приріст в якості ПОАММ за критеріями кожної групи на 1-2 бали. Цей приріст відбувся, передусім, за критеріями I групи, а саме за рахунок кращої структурованості УПВ та їх відповідності слайдам КП, а також завдяки дотриманню вимог тривалості УВ та обсягу КП у слайдах. До того ж, відповідно до критеріїв II групи, студенти продемонстрували кращу якість УПВ з фонетичної та психологічної точок зору, приділивши під час підготовки до презентації

більше уваги правильності вимови та наголосу, зверненості до аудиторії, що й надало їм більшої впевненості в собі. Як наслідок, студенти покращили показник оптимальності звернення до нотаток під час виголошення УПВ. Загальному приросту показників сприяв також приріст за групою додаткових критеріїв оцінювання (III група критеріїв), а саме оцінювання слайдового супроводу УПВ.

Порівняємо ефективність двох варіантів розробленої методики. Як показують одержані нами дані, середній коефіцієнт навченості у студентів ЕГ1 і ЕГ2, яким пропонувалось виконувати вправи на створення і використання розгорнутих нотаток тексту УПВ, є незначною мірою, але нижчим, ніж у студентів ЕГ3 – 0,8 в ЕГ1 та ЕГ2 порівняно з 0,86 в ЕГ3. Показники студентів ЕГ3 за всіма групами критеріїв мають також незначний, але помітний приріст, порівняно з аналогічними показниками студентів ЕГ1 та ЕГ2. Ми пояснюємо це тим, що студенти ЕГ3, очевидно, не вдавалися до механічного заучування довгого тексту промови, навантажуючи пам'ять, а приділили більше уваги тренуванню свого УПВ, спираючись на стислі нотатки у вигляді тез. Завдяки цьому вони розвивали свої вміння вільно конструювати речення з опорою на ключові слова та фрази та, зрештою, більш впевнено та природно поводитися під час презентації. На підставі зазначеного робимо висновок про більшу ефективність Варіанту Б розробленої методики, а саме про доцільність використання вправ, спрямованих на розвиток умінь робити УПВ із застосуванням стислих нотаток промови.

З метою перевірки достовірності результатів експериментального дослідження ми використали критерій φ – кутове перетворення Фішера [4], задля чого сформулювали дві статистичні гіпотези H_0 та H_1 . Зазвичай у методичних дослідженнях

«ефектом» вважається досягнення коефіцієнта навченості 0,7, а «відсутністю ефекту» – недосягнення цього коефіцієнта. Оскільки усі учасники експерименту досягли достатнього рівня навченості, то у нашому випадку доцільно вважати «ефектом» коефіцієнт навченості 0,73, а «відсутністю ефекту» – недосягнення цього коефіцієнта. Тому нам необхідно було визначити, наскільки відрізняється частка студентів, що досягли коефіцієнта навченості 0,73 у групах ЕГ1 і ЕГ2 та ЕГ3 від частки студентів, які коефіцієнту навченості 0,73 не досягли. Отже, кількість студентів ЕГ1, ЕГ2 та ЕГ3, коефіцієнт навченості яких досяг та перевищив 0,73, складає 28 чоловік. Іншими словами, «ефект є» у 88% випадків. Коефіцієнту 0,73 у зазначених групах не досягли 6 студентів, таким чином «ефекту немає» у 11,7% випадків. Застосовуючи до цих показників формулу кутового перетворення Фішера, ми отримали $\varphi_{\text{емп}}^* = 3,302$, яке знаходиться у зоні значущості. Таким чином, достовірність висновків про ефективність розробленої нами методики навчання майбутніх економістів ПОАММ, можна вважати доведеною.

ЛІТЕРАТУРА

1. Веб-квест «Joining a Global Company» [Електронний ресурс]. – URL : <http://zunal.com/webquest.php?w=163423>
2. Беспалько В.П. Опыт разработки и использования критериев усвоения качества знаний / В.П. Беспалько. – Советская педагогика. – 1968. – № 4. – С. 52–69.
3. Гурвич П.Б. Теория и практика эксперимента в методике преподавания иностранных языков / П.Б. Гурвич. – Владимир : ВГПИ, 1980. – 104 с.
4. Сидоренко Е.В. Методы математической обработки в психологии / Е.В. Сидоренко. – СПб. : Речь, 2005. – 350 с.
5. Perez Torres I. A Model of WebQuest for Learning an L2 [Електронний ресурс] / Torres P. – URL : http://www.isabelperez.com/webquest/taller/12/english/handout_wq_12_en.pdf